

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 13.05.1998
COM(1998) 279 τελικό

**Σύσταση της Επιτροπής
σχετικά με τους γενικούς προσανατολισμούς των
Οικονομικών Πολιτικών των κρατών μελών και της
Κοινότητας**

Βάσει του άρθρου 103 παράγραφος 2
της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας

Περιεχόμενα

1. Κύριες προτεραιότητες: υψηλή απασχόληση και επιτυχία της ONE.....	1
2. Σταθερότητα των τιμών	3
3. Συνδυασμός μακροοικονομικών πολιτικών με στόχο την ανάπτυξη και τη σταθερότητα.....	4
4. Νομισματική πολιτική και συναλλαγματικές ισοτιμίες.....	5
5. Υγιή και αποτελεσματικά δημόσια οικονομικά.....	6
5.1. Γενικοί προσανατολισμοί	6
5.2. Προσανατολισμοί για κάθε χώρα	9
6. Η πορεία των μισθών.....	11
7. Διαρθρωτικές πολιτικές για την ανάπτυξη και την απασχόληση	13
8. Αγορές προϊόντων, υπηρεσιών και κεφαλαίων	14
9. Οι αγορές εργασίας και οι επενδύσεις σε γνώσεις	17

Γενικοί προσανατολισμοί των Οικονομικών Πολιτικών των κρατών μελών και της Κοινότητας

1. Κύριες προτεραιότητες: υψηλή απασχόληση και επιτυχία της ΟΝΕ

Η εισαγωγή του ευρώ την 1η Ιανουαρίου 1999 σηματοδοτεί μια νέα φάση στην διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και την εφαρμογή της οικονομικής πολιτικής στην Κοινότητα.

Η αταλάντευτη και αξιόπιστη εφαρμογή από τα κράτη μέλη, ιδιαίτερα τα δύο τελευταία έτη, πολιτικών με στόχο την επιτυχία υψηλού βαθμού σταθερής οικονομικής σύγκλισης στην Κοινότητα απέφερε συγκεκριμένα αποτελέσματα.

Πρώτον, με βάση τις αξιοσημείωτες αυτές προσπάθειες σύγκλισης και τα σχετικά αποτελέσματα, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνεδριάζοντας σε επίπεδο αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων, αποφάσισε στις 2 Μαΐου 1998 ότι 11 κράτη μέλη πληρούσαν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του ευρώ.

Δεύτερον, οι προσπάθειες αυτές οδήγησαν στην εκπόνηση συνδυασμού οικονομικών πολιτικών με στόχο την ανάπτυξη και την απασχόληση.

Ωστόσο, μέχρι σήμερα, η πρόοδος που σημειώθηκε στη μείωση της ανεργίας στην Κοινότητα ήταν ανεπαρκής.

Από το καλοκαίρι του 1997, όταν εγκρίθηκαν οι προηγούμενοι Γενικοί Προσανατολισμοί, παρατηρείται ολοένα και πιο ισχυρή και με ευρύτερη βάση οικονομική ανάκαμψη στην Κοινότητα, σε ένα πλαίσιο ιστορικά χαμηλού πληθωρισμού. Με πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα και προοπτική για υγιή ανάπτυξη των επενδύσεων, ιδιαίτερα στους εξοπλισμούς, αναμένεται να συνεχισθεί σταθερή ανάπτυξη χωρίς την αντιμετώπιση περιορισμών παραγωγικής ικανότητας ή πληθωριστικές πιέσεις, αν, όπως αναμένεται, η εξέλιξη των μισθών συνεχίσει να είναι η κατάλληλη. Έτσι, οι νομισματικές συνθήκες μπορούν να παραμείνουν ευνοϊκές για την ανάπτυξη και την απασχόληση για μακρά περίοδο. Επιπλέον, οι θεμελιώδεις οικονομικοί δείκτες είναι υγιείς και βελτιώνονται συνεχώς, οι προοπτικές της ζήτησης εξελίσσονται ευνοϊκά ενώ η εμπιστοσύνη αυξάνεται περαιτέρω.

Οι επιπτώσεις των χρηματοδοτικών και οικονομικών γεγονότων στην Ασία στις προοπτικές ανάπτυξης της Κοινότητας φαίνονται περιορισμένες, εφόσον, πρώτον, η κρίση δεν επιδεινωθεί ή επεκταθεί σε άλλες χώρες της περιοχής και, δεύτερον, αντιμετωπισθεί κατάλληλα. Μολονότι τα γεγονότα στην Ασία θα επηρεάσουν αρνητικά σε μικρό βαθμό την οικονομική δραστηριότητα στην Κοινότητα, κυρίως τον όγκο των εξαγωγών της, οι ευνοϊκότερες νομισματικές συνθήκες και η ενίσχυση της εγχωριας ζήτησης, θα συμβάλουν στη διατήρηση του ρυθμού ανάπτυξης.

Λαμβανομένης υπόψη της ενίσχυσης της ανάκαμψης, η απασχόληση μπορεί να αυξηθεί ελαφρώς, οδηγώντας σε μικρή μείωση της ανεργίας ως το 1999 στο σύνολο της ΕΕ. Το γεγονός αυτό θα αποτελέσει ένα πρώτο, αν και μικρό, δείγμα προς την κατεύθυνση του στόχου ενός υψηλού επιπέδου απασχόλησης σύμφωνα με το άρθρο 2 της συνθήκης του Άμστερνταμ.

Το επίπεδο απασχόλησης στην ΕΕ (σήμερα περίπου 60% του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας) είναι χαμηλό. Αυτό είναι αποτέλεσμα όχι μόνο της υψηλής ανεργίας (περίπου 18 εκατ. άτομα το 1997) αλλά και των πενιχρών προοπτικών απασχόλησης για μακρές περιόδους που αποθάρρυναν πολλά άτομα τα οποία αναζητούσαν μια εργασία, αρκετοί από τους οποίους επωφελούνται από άλλες διατάξεις κοινωνικής πρόνοιας. Έτσι, η αύξηση της απασχόλησης θα πρέπει να απορροφήσει όχι μόνο τους άνεργους αλλά και ένα αυξανόμενο ποσοστό συμμετοχής και κάποια δημογραφική αύξηση του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας.

Βραχυπρόθεσμα, το σημερινό ποσοστό μη απασχόλησης αποτελεί αναμφισβήτητα αδυναμία και την πηγή σημαντικού κοινωνικού, οικονομικού και δημοσιονομικού κόστους. Το απόθεμα όμως εργατικού δυναμικού αντιπροσωπεύει επίσης ένα σημαντικό δυναμικό ανάπτυξης πέρα από την ανάπτυξη που προέρχεται από την αύξηση της παραγωγικότητας και ανεξάρτητα από το ρυθμό της. Η χρησιμοποίηση αυτού του δυναμικού μεσομακροπρόθεσμα θα μειώσει σημαντικά την επιβάρυνση των δημοσίων οικονομικών των κρατών μελών και των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας, συμβάλλοντας στην αποτελεσματική καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και διευκολύνοντας έτσι την διασφάλιση και την ανάπτυξη κοινών ευρωπαϊκών κοινωνικών αξιών, καθώς και τη μείωση των φορολογικών πιέσεων τόσο στις επιχειρήσεις όσο και στα φυσικά πρόσωπα. Ακόμη, η ίδια η φύση των περισσότερων νέων ευκαιριών απασχόλησης θα καταστήσει τη μετάβαση προς μια παραγωγή περισσότερο φιλική προς το περιβάλλον σημαντικά ευκολότερη.

Σε ότι αφορά την οικονομική πολιτική θα πρέπει να τεθούν οι προϋποθέσεις για (i) περαιτέρω ενίσχυση της ανάκαμψης και (ii) μετατροπή της σε μια μη πληθωριστική, αυτοτροφοδοτούμενη, διαδικασία υψηλής οικονομικής ανάπτυξης μεσομακροπρόθεσμα - απαραίτητη προϋπόθεση για ουσιώδη και διαρκή υψηλότερη απασχόληση. Κάτι τέτοιο απαιτεί ενισχυμένο πρόγραμμα μακροοικονομικών και διαρθρωτικών πολιτικών και αποφασιστική εφαρμογή των Προσανατολισμών για την Απασχόληση του 1998 ώστε να αντιμετωπισθούν ορισμένες προκλήσεις - κλειδιά που θα επιτρέψουν στις οικονομίες της ΕΕ να προσαρμοστούν καλύτερα στις μεταβαλλόμενες συνθήκες των επόμενων ετών.

Η εισαγωγή του ευρώ δεν θα επιλύσει αυτομάτως το πρόβλημα της ανεργίας στην Ένωση. Επιτυγχάνοντας όμως τους παραπάνω στόχους, η κίνηση προς το τρίτο στάδιο της ΟΝΕ μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά. Αυτό ισχύει όχι μόνο για τις χώρες που θα υιοθετήσουν το ευρώ αλλά και για τα άλλα τέσσερα κράτη μέλη αν - όπως αναμένεται - συνεχίσουν τις προσπάθειές τους για τη σύγκλιση.

Το πλαίσιο σταθερότητας της ΟΝΕ θα συμβάλει στη διατήρηση ενός συνδυασμού οικονομικών πολιτικών που να ευνοεί την ανάπτυξη και την απασχόληση.

Στο μακροοικονομικό επίπεδο, οι κυβερνήσεις και οι κοινωνικοί εταίροι θα πρέπει να καταβάλουν όλες τις απαιτούμενες προσπάθειες για να αποφύγουν σύγκρουση με το στόχο της σταθερότητας της κοινής νομισματικής πολιτικής. Κάτω από τις προϋποθέσεις αυτές, η νομισματική πολιτική δεν έχει κανένα λόγο να είναι περιοριστική.

Ταυτόχρονα, οι *διαρθρωτικές* πολιτικές και οι μεταρρυθμίσεις των αγορών προϊόντων, υπηρεσιών και εργασίας θα πρέπει να διευκολύνουν μια διαδικασία ανάπτυξης χωρίς εντάσεις, να ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα, να αυξήσουν τη σημασία της εργασίας στην ανάπτυξη και να καταστήσουν την ανάπτυξη περισσότερο φιλική προς το περιβάλλον.

Μόνο εάν εφαρμοσθεί αποφασιστικά αυτή η στρατηγική πολιτική από όλους τους συντελεστές και η υλοποίησή της συντονισθεί σύμφωνα με τη σύσταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Λουξεμβούργου, η ΟΝΕ - όπως προβλέπεται στο άρθρο 2 της συνθήκης - θα παράγει τα πλήρη αποτελέσματά της προκειμένου να επιτευχθούν οι συνολικοί στόχοι της Κοινότητας, περιλαμβανομένων της προώθησης διαρκούς και μη πληθωριστικής ανάπτυξης που να σέβεται το περιβάλλον, υψηλού επιπέδου απασχόλησης και βελτίωσης του επιπέδου διαβίωσης.

2. Σταθερότητα των τιμών

Η σταθερότητα των τιμών αποτελεί ουσιώδη προϋπόθεση για την υλοποίηση διαρκούς μεσοπρόθεσμης οικονομικής ανάπτυξης. Μετά από εντυπωσιακή πρόοδο τα τελευταία έτη, η Κοινότητα έχει επιτύχει διαρκή σταθερότητα των τιμών. Είναι απαραίτητο όλες οι πολιτικές να είναι προβλέψιμες, αξιόπιστες και συνεπείς με τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών.

Με την προοπτική της ζώνης ευρώ, όπου ο μέσος πληθωρισμός είναι χαμηλότερος από 2%, όλα τα συμμετέχοντα κράτη μέλη θα πρέπει να εφαρμόζουν τις οικονομικές τους πολιτικές διατηρώντας τη σταθερότητα των τιμών στο επίπεδο της ζώνης ευρώ δημιουργώντας έτσι τις νομισματικές προϋποθέσεις για ανάπτυξη. Θα πρέπει επίσης να αποφύγουν μεγάλες διαφορές πληθωρισμού που θα δημιουργούσαν προβλήματα ανταγωνιστικότητας.

Σταθερότητα των τιμών σημειώθηκε επίσης στη Δανία, τη Σουηδία, και το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι χώρες αυτές θα πρέπει να σταθεροποιήσουν τις επιδόσεις τους στον πληθωρισμό μεσοπρόθεσμα. Στη Δανία, έχει ιδιαίτερη σημασία να διατηρηθεί η σταθερότητα των τιμών με την προοπτική πολλών ετών ανάπτυξης πάνω από το μέσο όρο και αγορά εργασίας όπου αρχίζουν να παρατηρούνται εντάσεις. Στη Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο, ο πληθωρισμός τα τελευταία έτη υπήρξε χαμηλός σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο. Τα δύο αυτά κράτη μέλη θα πρέπει να συνεχίσουν τις προσπάθειές τους στις νομισματικές και οικονομικές πολιτικές τους ώστε να επιτύχουν διαρκή σταθερότητα των τιμών. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, ειδικότερα, η κυβέρνηση δήλωσε ότι θα ελέγχει τον πληθωρισμό της με βάση τις πρακτικές της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Η Ελλάδα σημείωσε ουσιώδη πρόοδο προς τη σταθερότητα των τιμών τα τελευταία χρόνια. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τις προσπάθειες δημοσιονομικής εξυγίανσης που καταβλήθηκαν τα τελευταία έτη, επέτρεψε την είσοδο της δραχμής στον ΜΣΙ τον Μάρτιο του 1998. Η συμμετοχή στο ΜΣΙ αναμένεται να συμβάλει περαιτέρω στη βελτίωση των επιδόσεων της στον πληθωρισμό. Ωστόσο, χρειάζονται πρόσθετες προσπάθειες για να περιοριστούν οι πληθωριστικές συνέπειες της υποτίμησης της δραχμής και να υλοποιηθεί η σταθερότητα των τιμών το συντομότερο δυνατόν.

3. Συνδυασμός μακροοικονομικών πολιτικών με στόχο την ανάπτυξη και τη σταθερότητα

Στο μακροοικονομικό επίπεδο, έχει ιδιαίτερη σημασία τα κράτη μέλη να συνεχίσουν να εφαρμόζουν στρατηγική με στόχο την ανάπτυξη και τη σταθερότητα όπως συνιστούσαν οι προηγούμενοι γενικοί προσανατολισμοί και η οποία άρχισε ήδη να αποδίδει καρπούς. Η στρατηγική αυτή περιέχει τρία σημαντικά στοιχεία:

- νομισματική πολιτική προσανατολισμένη στη σταθερότητα·
- διαρκείς προσπάθειες για την επίτευξη και τη διατήρηση δημοσιονομικών θέσεων συνεπών με το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης·
- τάση ονομαστικών μισθών συνεπή με τον στόχο της σταθερότητας των τιμών· ταυτόχρονα, η εξέλιξη των πραγματικών μισθών σε σχέση με την αύξηση της παραγωγικότητας θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ανάγκη ενίσχυσης της αποδοτικότητας των επενδύσεων και της βελτίωσης του επιπέδου διαβίωσης.

Όντως, όσο περισσότερο διευκολύνεται ο στόχος της σταθερότητας της νομισματικής πολιτικής με κατάλληλα δημοσιονομικά μέτρα και εξέλιξη των μισθών, τόσο περισσότερο οι νομισματικές συνθήκες περιλαμβανομένων των συναλλαγματικών ισοτιμιών και των μακροπρόθεσμων επιτοκίων, θα είναι ευνοϊκές για την ανάπτυξη και την απασχόληση.

Ο συνολικός συνδυασμός μακροοικονομικών πολιτικών στο επίπεδο της ζώνης ευρώ θα είναι αποτέλεσμα κυρίως της αλληλεπίδρασης της κοινής νομισματικής πολιτικής αφενός και των μέσων δημοσιονομικών εξελίξεων και των τάσεων των μισθών στις συμμετέχουσες χώρες αφετέρου. Ο συνολικός αυτός συνδυασμός οικονομικών πολιτικών θα είναι ευνοϊκός για την ανάπτυξη και την απασχόληση αν όλοι οι συντελεστές και οι ομάδες συντελεστών συμπεριφέρονται σύμφωνα με τους γενικούς προσανατολισμούς που συνοψίσθηκαν παραπάνω. Στο πλαίσιο της συνθήκης, όπως εφαρμόζεται από το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης και το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Άμστερνταμ για την "ανάπτυξη και απασχόληση", οι αρμοδιότητες κατανέμονται ως εξής:

- (i) Η ενιαία νομισματική πολιτική στη ζώνη ευρώ θα είναι αρμοδιότητα της ανεξάρτητης ΕΚΤ και του ΕΣΚΤ. Σύμφωνα με το άρθρο 105 παράγραφος 1, πρωταρχικός στόχος της νομισματικής πολιτικής είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών και, συνεπώς, η στήριξη των οικονομικών στόχων της Ένωσης, περιλαμβανομένων ιδιαίτερα της διαρκούς μη πληθωριστικής ανάπτυξης και υψηλού επιπέδου απασχόλησης, όπως καθορίζεται στο άρθρο 2 της συνθήκης.
- (ii) Οι δημοσιονομικές πολιτικές θα παραμείνουν αρμοδιότητα των εθνικών κυβερνήσεων αλλά θα υπόκεινται στους κανόνες της συνθήκης (άρθρο 104 έως 104 παράγραφος γ) και του συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης, που δίνει ιδιαίτερη σημασία στην ανάγκη ισοσκελισμένης δημοσιονομικής θέσης ή πλεονάσματος υπό κανονικές οικονομικές συνθήκες και διευκρινίζει τις διατάξεις - κλειδιά της συνθήκης για τη δημοσιονομική πολιτική. Οι εθνικές κυβερνήσεις θα πρέπει να συντονίσουν τις δημοσιονομικές τους πολιτικές στο πλαίσιο των γενικών προσανατολισμών των οικονομικών πολιτικών.
- (iii) Οι μισθοί θα παραμείνουν αρμοδιότητα των κοινωνικών εταίρων σε εθνικό, περιφερειακό τομεακό ή και ακόμη πιο αποκεντρωμένο επίπεδο ανάλογα με τις αντίστοιχες παραδόσεις. Όπως υπογραμμίζεται στο ψήφισμα του Άμστερνταμ για την "Ανάπτυξη και απασχόληση" οι κοινωνικοί εταίροι είναι υπεύθυνοι για το συνδυασμό υψηλής απασχόλησης με κατάλληλες μισθολογικές συμβάσεις και για την εκπόνηση του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου για τη διαδικασία καθορισμού των μισθών. Δεδομένου ότι έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα για το συνολικό συνδυασμό μακροοικονομικών πολιτικών, οι εξελίξεις των μισθών είναι γενικότερου ενδιαφέροντος.

Στο πλαίσιο του συνολικού συνδυασμού μακροοικονομικών πολιτικών της ζώνης ευρώ, ο συνδυασμός οικονομικών πολιτικών κάθε συμμετέχουσας χώρας θα εξαρτάται επίσης από τις ιδιαίτερες οικονομικές της συνθήκες και τις αντίστοιχες δημοσιονομικές και μισθολογικές εξελίξεις. Με στόχο να διασφαλιστεί ο κατάλληλος συνδυασμός οικονομικών πολιτικών τόσο στο σύνολο της ζώνης ευρώ όσο και σε κάθε συμμετέχουσα χώρα, οι μακροοικονομικές πολιτικές θα αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της ενισχυμένης πολυμερούς εποπτείας και συντονισμού των οικονομικών πολιτικών όπως συμφωνήθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου.

Για τις χώρες που δεν υιοθετούν αρχικά το ενιαίο νόμισμα, η ανάγκη για μακροοικονομικές πολιτικές προσανατολισμένες στη σταθερότητα και συγκλίνουσες θα είναι το ίδιο ισχυρή, ιδιαίτερα εφόσον συμμετέχουν στο ΜΣΙ2, όπως αναμένεται να συμβεί με τις χώρες που εξαιρούνται ως σήμερα. Η ισχυρή οικονομική και νομισματική αλληλεξάρτηση μεταξύ των χωρών της ζώνης ευρώ και των κρατών μελών που δεν υιοθετούν ακόμη το ευρώ και η ανάγκη διασφάλισης περαιτέρω σύγκλισης και ομαλής λειτουργίας της ενιαίας αγοράς απαιτούν συμμετοχή όλων των κρατών στο συντονισμό των οικονομικών πολιτικών.

4. Νομισματική πολιτική και συναλλαγματικές ισοτιμίες

Η ομαλή μετάβαση στο ευρώ την 1η Ιανουαρίου 1999 είναι απαραίτητη για να διασφαλισθεί ότι η ONE θα ξεκινήσει με τους ευνοϊκότερους οριζώντες. Για το σκοπό αυτό, ο συντονισμός της νομισματικής πολιτικής μεταξύ των κρατών μελών που θα υιοθετήσουν το ευρώ θα πρέπει να εντατικοποιηθεί κατά τους εναπομένοντες μήνες του 1998. Ειδικότερα, αναμένεται να συντονιστούν οι εθνικές νομισματικές πολιτικές ώστε να διασφαλισθεί ότι τα επιτόκια θα συγκλίνουν σταδιακά προς ένα κοινό επιτόκιο της ζώνης ευρώ, που θα ισχύει από την αρχή της ONE, και ότι οι συναλλαγματικές ισοτιμίες της αγοράς θα συγκλίνουν προς τις προανακοινωθείσες διμερείς συναλλαγματικές ισοτιμίες. Αυτό θα διασφαλίσει τη συνέχεια μεταξύ των εθνικών επιτοκίων και των επιτοκίων σε ευρώ και, έτσι θα αποφευχθούν οι αβεβαιότητες σχετικά με τις συναλλαγματικές ισοτιμίες του ευρώ. Προκειμένου η σύγκλιση των επιτοκίων και των συναλλαγματικών ισοτιμιών να διασφαλισθεί πριν από την ONE, είναι αναπόφευκτο ότι οι προβληματισμοί σχετικά με τη ζώνη ευρώ θα καταστούν περισσότερο σημαντικοί ως συνιστώσες των εθνικών νομισματικών πολιτικών στα συμμετέχοντα κράτη μέλη.

Το επίπεδο των κοινών επιτοκίων στη ζώνη ευρώ θα εξαρτηθεί από τις ισχύουσες οικονομικές συνθήκες και τις προσδοκίες όταν θα ξεκινήσει ο ONE αλλά είναι βέβαιο ότι η ΕΚΤ θα καθορίζει το επιτόκιο αυτό έτσι ώστε να διατηρηθεί η σταθερότητα των τιμών στο σύνολο της ζώνης ευρώ. Δεδομένου ότι το επιτόκιο της ζώνης ευρώ θα είναι συνεπές με τη σταθερότητα των τιμών, η σύγκλιση των επιτοκίων μεταξύ των κρατών μελών δεν θα παρουσιάσει προβλήματα για το σύνολο της ζώνης ευρώ. Ωστόσο, το επιτόκιο της ζώνης ευρώ δεν είναι πιθανό να ταιριάζει απολύτως στις αρχικά διαφορετικές κυκλικές συνθήκες της οικονομίας κάθε συμμετέχοντος κράτους μέλους. Συνεπώς, η σύγκλιση προς ένα ενιαίο επιτόκιο - και σε μικρότερο βαθμό η σύγκλιση των συναλλαγματικών ισοτιμιών προς τις προανακοινωθείσες διμερείς συναλλαγματικές ισοτιμίες - ίσως χρειαστούν μια προσαρμογή του συνδυασμού οικονομικών πολιτικών, ιδιαίτερα μέσω μέτρων δημοσιονομικής πολιτικής (Βλ. Τμήμα 5.2.)

Τα κράτη μέλη που δεν θα υιοθετήσουν το ενιαίο νόμισμα από την αρχή είναι υπεύθυνα για την εκπόνηση των νομισματικών πολιτικών τους αλλά, σύμφωνα με τη συνθήκη, αναμένεται να αντιμετωπίσουν τις συναλλαγματικές τους ισοτιμίες ως θέμα κοινού ενδιαφέροντος. Ο ΜΣΙ2 θα αποτελέσει ένα χρήσιμο πλαίσιο για νομισματικές σχέσεις μεταξύ των χωρών pre-ins και της ζώνης ευρώ από το 1999 και στο εξής και θα στηρίξει τις προσπάθειές τους για σύγκλιση ενόψει της υιοθέτησης του ευρώ. Μολονότι η συμμετοχή στον ΜΣΙ2 θα είναι εθελοντική, αναμένεται να συμμετάσχουν και οι χώρες pre - ins.

5. Υγιά και αποτελεσματικά δημόσια οικονομικά

5.1. Γενικοί προσανατολισμοί

Μετά από ανώτατη τιμή ύψους 6,1% του ΑΕΠ το 1993, το σημερινό δημοσιονομικό έλλειμμα στην Κοινότητα ως σύνολο μειώθηκε σταθερά, φθάνοντας στο 2,4% του ΑΕΠ το 1997. Στην ΕΕ, κατά μέσο όρο, η δημοσιονομική προσαρμογή πραγματοποιήθηκε εξ ολοκλήρου με μείωση των δημοσίων δαπανών του ΑΕΠ (από 52,4% το 1993 σε 48,7% το 1997). Η αξιοσημείωτη αυτή επίδοση είναι κυρίως αποτέλεσμα αποφασιστικών προσπαθειών εξυγίανσης σε όλα τα κράτη μέλη, ιδιαίτερα το 1997, σε συνδυασμό με ισχυρή οικονομική ανάπτυξη και μειούμενα επιτόκια.

Με βάση τα δημοσιονομικά μέτρα που αποφασίστηκαν μέχρι τα μέσα Απριλίου 1998, το δημοσιονομικό έλλειμμα στο σύνολο της Κοινότητας αναμένεται να μειωθεί περαιτέρω σε μόλις κάτω από 2% του ΑΕΠ το 1998 και, εφόσον δεν μεταβληθούν οι σχετικές πολιτικές, σε 1,6% το 1999. Ωστόσο, το δημοσιονομικό έλλειμμα διορθωμένο από τις κυκλικές διακυμάνσεις αναμένεται να σημειώσει μικρή μόνο μείωση κατά την εξεταζόμενη περίοδο, το δημοσιονομικό έλλειμμα ήταν 2,5% του ΑΕΠ το 1997 και αναμένεται να μειωθεί εφόσον δεν μεταβληθούν οι σχετικές πολιτικές σε 2% του ΑΕΠ το 1999. Η αυστηρή εφαρμογή των δημοσιονομικών προσανατολισμών για κάθε χώρα που αναφέρονται στο τμήμα 5.2 θα μπορούσε να μειώσει το δημοσιονομικό έλλειμμα κάτω από το 1,5% του ΑΕΠ το 1999 στο σύνολο της ζώνης ευρώ.

Παρά τα ικανοποιητικά δημόσια οικονομικά σε σχεδόν όλα τα κράτη μέλη, απαιτείται περαιτέρω πρόοδος στις περισσότερες χώρες βάσει του μεσοπρόθεσμου στόχου του συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης που προβλέπει ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς ή πλεονάσματα. Η απαίτηση αυτή ισχύει για όλα τα κράτη μέλη αλλά ιδιαίτερα για όσα υιοθετήσουν το ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 1999 για τους ακόλουθους λόγους.

- (i) Οι κατάλληλες δημοσιονομικές πολιτικές, δημιουργώντας προσδοκίες για χαμηλό και σταθερό πληθωρισμό, θα διευκολύνουν το έργο της ενιαίας νομισματικής πολιτικής για διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Στην παρούσα συγκυρία, η περαιτέρω μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων θα συμβάλει στη σταθερότητα της οικονομικής ανάκαμψης γιατί θα δημιουργήσει ευνοϊκές νομισματικές συνθήκες, οι οποίες θα στηρίξουν την αύξηση των επενδύσεων και την ελάφρυνση των περιορισμών παραγωγικής ικανότητας.

- (ii) Σε πολλές χώρες, τα δημόσια οικονομικά δεν έχουν ακόμη τα απαραίτητα περιθώρια για χειρισμούς ώστε να αντιμετωπιστούν αρνητικές οικονομικές εξελίξεις. Δεδομένου ότι μετά την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος, η αντιμετώπιση δυσμενών κυκλικών εξελίξεων και προβλημάτων που επικεντρώνονται σε μεμονωμένες χώρες θα βασίζονται σε σημαντικό βαθμό στη δημοσιονομική πολιτική, έχει ιδιαίτερη σημασία να διασφαλισθεί ότι θα μπορούν να διαδραματίσουν πλήρως το ρόλο τους οι αυτόματοι σταθεροποιητές. Επιπλέον, οι κατάλληλες δημοσιονομικές πολιτικές θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να αυξήσουν την αποτελεσματικότητα των αυτόματων σταθεροποιητών. Η αποδεδειγμένη δημοσιονομική πειθαρχία θα ενισχύσει την εμπιστοσύνη των συναλλασσομένων σχετικά με το γεγονός ότι ένα αυξανόμενο έλλειμμα κατά τη διάρκεια μιας περιόδου ύφεσης δεν θα επηρεάσει μόνιμα τα δημόσια οικονομικά, έτσι ώστε να αποφευχθούν τυχόν αρνητικές επιπτώσεις από τις χρηματογορές.
- (iii) Οι κατάλληλες δημοσιονομικές θέσεις θα συμβάλουν στη διατήρηση χαμηλών μακροπρόθεσμων επιτοκίων και θα οδηγήσουν με αυτό το τρόπο σε αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων. Δεδομένου ότι σε τέτοιες περιπτώσεις οι κυβερνήσεις δεν απορροφούν πλέον ιδιωτικές αποταμιεύσεις, αλλά συμβάλλουν θετικά στη διοχέτευση των αποταμιεύσεων στην οικονομία, η αύξηση του ποσοστού επενδύσεων μπορεί, - εφόσον δεν μεταβληθούν οι λοιποί συντελεστές - να πραγματοποιηθεί χωρίς πιέσεις στο ισοζύγιο πληρωμών και τα μακροπρόθεσμα επιτόκια.
- (iv) Τέλος, οι ισοσκελισμένοι ή με πλεόνασμα προϋπολογισμοί θα επιτρέψουν την ταχεία μείωση του σχετικά υψηλού δημόσιου χρέους σε πολλές χώρες και συνεπώς τη μείωση του κόστους εξυπηρέτησης του χρέους. Το γεγονός αυτό θα διευκολύνει την απαιτούμενη αναδιάρθρωση των δημοσίων δαπανών προς περισσότερο παραγωγικές χρήσεις και τη μείωση των φορολογικών συντελεστών και των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, καθιστώντας το φορολογικό σύστημα περισσότερο φιλικό για την απασχόληση. Θα συμβάλει επίσης στην αντιμετώπιση των δημοσιονομικών επιπτώσεων από τη γήρανση του πληθυσμού.

Λαμβανομένων υπόψη των παραπάνω, έχει ιδιαίτερη σημασία τα κράτη μέλη, να παράσχουν διασφαλίσεις σχετικά με τη συνέχεια της δημοσιονομικής προσαρμογής. Για το σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη θα πρέπει να δεσμευθούν ότι:

- (i) θα εφαρμόσουν πλήρως τους προϋπολογισμούς για το 1998, αποφεύγοντας παρεκκλίσεις. Τυχόν ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης πέρα από τις τρέχουσες προβλέψεις πρέπει να χρησιμοποιηθεί για την επιτάχυνση της μείωσης του ελλείμματος·
- (ii) προκειμένου να αξιοποιηθεί η μοναδική ευκαιρία που προσφέρουν οι ευνοϊκές σημερινές οικονομικές συνθήκες, ιδιαίτερα σε ότι αφορά την αύξηση της παραγωγής και την περαιτέρω μείωση του κόστους εξυπηρέτησης του χρέους, θα θέσουν φιλόδοξους δημοσιονομικούς στόχους ώστε οι προϋπολογισμοί να είναι ισοσκελισμένοι ή με πλεόνασμα το συντομότερο δυνατόν.
- (iii) θα επιταχύνουν την υποβολή των προγραμμάτων σταθερότητας και σύγκλισης ώστε να επιτρέψουν στην Επιτροπή και το Συμβούλιο να αξιολογήσει όλα αυτά τα προγράμματα, περιλαμβανομένης της δημοσιονομικής συνολικής κατάστασης και του συνδυασμού των οικονομικών πολιτικών στη ζώνη ευρώ, κατά την έναρξη του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ·
- (iv) θα διασφαλίσουν, όπου χρειάζεται, περαιτέρω σταθερή μείωση του δημόσιου χρέους και την διάρθρωση των δόσεων ώστε να καταστούν λιγότερο ευάλωτα τα δημόσια οικονομικά τους σε περίπτωση αρνητικών εξελίξεων των επιτοκίων.

Ο χρόνος, η κλίμακα και η σύνθεση των δημοσιονομικών προσαρμογών έχουν ιδιαίτερη σημασία για το αν θα είναι επιτυχείς και θα επηρεάσουν μόνιμα τη δημοσιονομική θέση βελτιώνοντας το δυναμισμό της οικονομίας, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση. Μολονότι θα πρέπει να προσαρμοστούν στις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε χώρας, οι προηγούμενοι προσανατολισμοί εντόπισαν ένα αριθμό γενικών αρχών. Οι παρόντες προσανατολισμοί επιβεβαιώνουν και επαυξάνουν τις αρχές αυτές.

- (i) Η μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων θα πρέπει να πραγματοποιηθεί με περικοπή των δαπανών αντί για αύξηση των φόρων.
- (ii) Σε περιπτώσεις όπου τα δημοσιονομικά ελλείμματα και/ή το δημόσιο χρέος σε σχέση με το ΑΕΠ παραμένουν σχετικά υψηλά, θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στη μείωση του ελλείμματος. Η συνεχής μείωση των δημόσιων δαπανών ως ποσοστού των ΑΕΠ θα επιταχύνει τη μείωση των ελλειμμάτων σε σταθερή βάση.
- (iii) Η δημοσιονομική εξυγίανση θα πρέπει να πραγματοποιηθεί κατά κοινωνικά ισορροπημένο τρόπο χωρίς να επηρεασθεί η ποιότητα των δημοσίων υπηρεσιών. Πρέπει να προσανατολιστεί στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των δημοσίων δαπανών. Έτσι, τα σχετικά μέτρα θα πρέπει να επικεντρωθούν στον καλύτερο έλεγχο ή τη μεταρρύθμιση των δημόσιων δαπανών, των διατάξεων δημόσιων συντάξεων, ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, μέτρων για την παθητική αγορά εργασίας και τις επιδοτήσεις. Επιπλέον, τα τελευταία έτη, παρατηρήθηκε τάση για μείωση των δημοσίων επενδύσεων ως ποσοστού των ΑΕΠ, μολονότι ένα μέρος της αντικατοπτρίζει την αύξηση του ιδιωτικού τομέα στη χρηματοδότηση και λειτουργική εκμετάλλευση επενδύσεων δημοσίων υποδομών. Στο μέτρο του δυνατού και χωρίς να απειλείται η απαραίτητη περαιτέρω μείωση των δημοσίων ελλειμμάτων, οι δαπάνες για τις επενδύσεις σε υποδομές καθώς και για άλλες παραγωγικές δραστηριότητες όπως το ανθρώπινο κεφάλαιο και οι ενεργές πρωτοβουλίες για την αγορά εργασίας, θα πρέπει να στηριχθούν. Μια τέτοια αναδιάρθρωση είναι πιθανό να οδηγήσει σε αύξηση της απασχόλησης και/ή μείωση του αριθμού των ατόμων σε ηλικία εργασίας που εισπράττουν κοινωνικές πληρωμές, συμβάλλοντας έτσι στην μεσοπρόθεσμη βελτίωση των δημοσιονομικών θέσεων.
- (iv) Για να βελτιωθεί η οικονομική αποτελεσματικότητα και να προωθηθεί ο οικονομικός δυναμισμός, είναι επιθυμητή η συνολική μείωση της φορολογίας στα περισσότερα κράτη μέλη, αλλά θα πρέπει να συνδυασθεί με περαιτέρω σταθερή πρόοδο προς υγιείς δημοσιονομικές θέσεις. Σύμφωνα με τους γενικούς προσανατολισμούς για την απασχόληση του 1998, συνιστάται στα κράτη μέλη να μειώσουν την επιβάρυνση των κοινωνικών εισφορών ή της φορολογίας της εργασίας συνολικά, ώστε να αντιστρέψουν την τάση προς αύξηση της φορολογίας που βαρύνει την απασχόληση, ιδιαίτερα για το χαμηλότερο μέρος της κλίμακας των μισθών. Έχει ιδιαίτερη σημασία ο χρόνος και οι λεπτομέρειες των προσπαθειών για τη μείωση της φορολογίας στην απασχόληση να αποφασισθούν με την προοπτική μεγιστοποίησης των συνεπειών για την απασχόληση παράλληλα με την εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών και την προστασία των συστημάτων κοινωνικής προστασίας μέσω του καλύτερου ελέγχου των δημοσίων δαπανών και/ή του εντοπισμού εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης.

5.2. Προσανατολισμοί για κάθε χώρα

(i) Κράτη μέλη της ζώνης ευρώ

Στο Βέλγιο οι ευνοϊκές συνθήκες οικονομικής ανάπτυξης συνέβαλαν στο να επιτύχει ένα έτος γρηγορότερα τους οικονομικούς στόχους που είχε θέσει στο πρόγραμμα σύγκλισής του. Ωστόσο, χρειάζονται περαιτέρω προσπάθειες, για να διασφαλισθεί ότι θα υλοποιηθεί η δέσμευση της κυβέρνησης για διατήρηση του πρωτογενούς πλεονάσματος στο 6% του ΑΕΠ μεσοπρόθεσμα, γεγονός που θα διασφαλίσει την ταχεία μείωση του δημοσίου χρέους, το οποίο βρίσκεται ακόμη σε πολύ ψηλό επίπεδο. Χρειάζεται να ασκηθεί αυστηρός έλεγχος για τις πληρωμές προς τα νοικοκυριά και ιδιαίτερα τις υγειονομικές δαπάνες.

Η Γερμανία θα πρέπει να μειώσει το δημοσιονομικό της έλλειμμα τα επόμενα έτη. Οι επιδοτήσεις, οι πληρωμές στα νοικοκυριά και η δημόσια κατανάλωση θα πρέπει να μειωθούν περαιτέρω. Χρειάζονται επίσης πρόσθετες προσπάθειες για την περικοπή των δαπανών προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της κυβέρνησης για μείωση του δείκτη δημοσίων δαπανών ως το έτος 2000 στα επίπεδα πριν από την ενοποίηση, δηλ. 46% του ΑΕΠ. Η Γερμανία θα πρέπει να πραγματοποιήσει τη δημοσιονομική της προσαρμογή προκειμένου να εισέλθει το δημόσιο χρέος της σε πτωτική πορεία και να επανέλθει σε επίπεδα κάτω από την τιμή αναφοράς του 60% του ΑΕΠ στο εγγύς μέλλον.

Στην Ισπανία η διατήρηση της τρέχουσας δημοσιονομικής κατάστασης θα οδηγήσει στη μείωση του ελλείμματος τα επόμενα έτη λόγω των ευνοϊκών συνθηκών οικονομικής ανάπτυξης. Ωστόσο, χρειάζεται πρόσθετη προσπάθεια για να βελτιωθεί η δημοσιονομική θέση σε επίπεδα κοντά στον ισοσκελισμένο προϋπολογισμό ή και πλεόνασμα μεσοπρόθεσμα. Χρειάζεται επίσης αυστηρότερη πολιτική στην Ισπανία προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος υπερθέρμανσης της οικονομίας. Οι δαπάνες θα πρέπει να ελεγχθούν προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της κυβέρνησης για περιορισμό του δείκτη των δαπανών ως προς το ΑΕΠ σε επίπεδα κάτω του 42% του ΑΕΠ ως το έτος 2000.

Στη Γαλλία, θα πρέπει να διασαφηνισθεί η μεσοπρόθεσμη δημοσιονομική στρατηγική. Πρέπει να γίνουν δημοσιονομικές προσπάθειες προσαρμογής ώστε το δημοσιονομικό έλλειμμα να μειωθεί σαφώς κάτω από την τιμή αναφοράς του 3% του ΑΕΠ το 1999 και στη συνέχεια, σύμφωνα με τις μεσοπρόθεσμες υποχρεώσεις του συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης. Χρειάζονται επίσης προσπάθειες εξυγίανσης για να σταθεροποιηθεί το δημόσιο χρέος και να εισέλθει σε πτωτική πορεία στο εγγύς μέλλον. Μετά τη μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος, θα πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για τον αυστηρό έλεγχο των πληρωμών στα νοικοκυριά και τη δημόσια κατανάλωση.

Στην Ιρλανδία, ο προϋπολογισμός αναμένεται να έχει αυξανόμενα πλεονάσματα τα επόμενα έτη και ο δείκτης δημοσίου χρέους αναμένεται να μειωθεί σε επίπεδο κάτω από την τιμή αναφοράς του 60% του ΑΕΠ το 1998 και να συνεχίσει να μειώνεται τα επόμενα έτη. Εν όψει της σημερινής ισχυρής οικονομικής ανάπτυξης και της πιθανότητας υπερθέρμανσης, τυχόν πρόσθετα έσοδα σε σχέση με τα προϋπολογισθέντα για το 1998 θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την αύξηση του πλεονάσματος. Επιπλέον, απαιτείται αυστηρή φορολογική πολιτική στην Ιρλανδία, για την αποφυγή υπερθέρμανσης, ιδίως το 1999, και συνεπώς δεν θα πρέπει να συνεχιστούν οι μειώσεις της φορολογίας.

Αφού πέτυχε να μειώσει το δημοσιονομικό της έλλειμμα κάτω από την τιμή αναφοράς του 3% του ΑΕΠ το 1997, η *Ιταλία* πρέπει να διατηρήσει και να ενισχύσει τις προσπάθειές της για περαιτέρω δημοσιονομική εξυγίανση. Χρειάζονται προσπάθειες για την ταχεία μείωση του ελλείμματος μέσω υψηλού επιπέδου πρωτογενούς πλεονάσματος μεσοπρόθεσμα. Μια τέτοια εξέλιξη του ελλείμματος σε συνδυασμό με τα έσοδα από τις ιδιωτικοποιήσεις αναμένεται να οδηγήσει σε σταθερή μείωση του δημόσιου χρέους.

Το *Λουξεμβούργο* αναμένεται να συνεχίσει να παρουσιάζει πλεόνασμα τα επόμενα έτη, ενώ το δημόσιο χρέος του θα παραμείνει σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

Οι *Κάτω Χώρες* δεν θα πρέπει να επιτρέψουν να επιδεινωθεί η σημερινή δημοσιονομική τους θέση. Λαμβανομένης υπόψη της αναμενόμενης οικονομικής ανάπτυξης για τα επόμενα έτη, το έλλειμμα θα πρέπει να μειωθεί περαιτέρω. Συνεπώς δεν θα πρέπει να χαλαρώσει η δημοσιονομική πολιτική και να αυξηθεί εκ νέου το δημοσιονομικό έλλειμμα. Θα πρέπει να διατηρηθεί η δημοσιονομική προσαρμογή ώστε να διασφαλισθεί περαιτέρω μείωση του δημόσιου χρέους.

Η *Αυστρία* πρέπει να συνεχίσει τις προσπάθειές της για εξυγίανση τα επόμενα έτη έτσι ώστε να επιτύχει το στόχο σχεδόν ισοσκελισμένου προϋπολογισμού ή πλεονάσματος προς το τέλος του κύκλου. Η *Αυστρία* πρέπει να ασκήσει αυστηρό έλεγχο στον προϋπολογισμό της ώστε οι συνεχιζόμενες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις του συνταξιοδοτικού συστήματος και η προσαρμογή της οικογενειακής φορολόγησης, βάσει πρόσφατης απόφασης του συνταγματικού δικαστηρίου να μην συνδυασθούν με πιέσεις στον προϋπολογισμό. Χρειάζεται επίσης περαιτέρω δημοσιονομική εξυγίανση ώστε να εισέλθει ταχέως το δημόσιο χρέος σε πτωτική πορεία.

Η *Πορτογαλία* θα πρέπει να εκμεταλλευθεί την ευκαιρία που παρουσιάζουν οι ευνοϊκές συνθήκες οικονομικής ανάπτυξης για τα επόμενα έτη ώστε να μειώσει ταχέως το δημοσιονομικό της έλλειμμα ως την ισοσκέλιση ή την ύπαρξη πλεονάσματος στον προϋπολογισμό όπως προβλέπεται από το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης. Κάτι τέτοιο αναμένεται να μειώσει τον κίνδυνο υπερθέρμανσης. Η δημοσιονομική προσαρμογή θα πρέπει να επικεντρωθεί στον τομέα των δαπανών, αντί να βασίζεται κυρίως στην αύξηση των εσόδων και τη μείωση της πληρωμής τόκων. Ο δείκτης του δημόσιου χρέους αναμένεται να μειωθεί στο 60% του ΑΕΠ το 1998 και να συνεχίσει να μειώνεται τα επόμενα έτη.

Στη *Φινλανδία*, ο προϋπολογισμός αναμένεται να παρουσιάσει πλεόνασμα το 1998 το οποίο και θα βαίνει αυξανόμενο τα επόμενα έτη. Η *Φινλανδία* σχεδιάζει μείωση της φορολογίας το 1999. Το μέτρο αυτό πρέπει να εφαρμοστεί έτσι ώστε να μην επηρεάσει αρνητικά τη διαδικασία περαιτέρω δημοσιονομικής προσαρμογής.

(ii) Κράτη μέλη που δεν υιοθετούν το ευρώ από τον Ιανουάριο του 1999

Η *Λανία* αναμένεται να παγιώσει περαιτέρω τη δημοσιονομική της θέση και να αυξήσει τα πλεονάσματά της τα επόμενα έτη. Τα φορολογικά έσοδα θα παραμείνουν πολύ ικανοποιητικά, ενώ οι δημόσιες επενδύσεις θα μειωθούν περαιτέρω. Λαμβανομένων υπόψη των αυξανόμενων πλεονασμάτων του προϋπολογισμού και της πώλησης περιουσιακών στοιχείων από την κυβέρνηση, το δημόσιο χρέος αναμένεται να μειωθεί κάτω από την τιμή αναφοράς του 60% του ΑΕΠ και να συνεχίσει να μειώνεται τα επόμενα έτη.

Η Ελλάδα σημείωσε ουσιαστική πρόοδο στη μείωση των σημαντικών ανισορροπιών των δημοσίων οικονομικών κατά τα τελευταία έτη αλλά το δημοσιονομικό της έλλειμμα παρέμεινε στο 4% του ΑΕΠ το 1997 και ο υψηλός δείκτης δημοσίου χρέους μειώθηκε για ένα μόνο έτος μέχρι στιγμής. Η Ελλάδα πρέπει να συνεχίσει τις προσπάθειές της για δημοσιονομική εξυγίανση με την αυστηρή εφαρμογή των μέτρων που ανακοινώθηκαν από την κυβέρνηση όταν η δραχμή εισήλθε στο ΜΣΙ ώστε να επιτύχει ομαλή και μεθοδική συμμετοχή στο ΜΣΙ. Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν περαιτέρω μείωση των πρωτογενών δαπανών, μεταρρύθμιση της κοινωνικής ασφάλισης μεσοπρόθεσμα, εκτεταμένα σχέδια ιδιωτικοποιήσεων και αναδιάρθρωση των μεγάλων δημοσίων επιχειρήσεων.

Η Σουηδία σχεδιάζει να συνεχίσει τις προσπάθειές της για δημοσιονομική προσαρμογή, αν και με σταδιακά χαλαρότερο ρυθμό, και να έχει αυξανόμενα πλεονάσματα τα επόμενα έτη. Η Σουηδία έχει ως στόχο πλεόνασμα περίπου 2% του ΑΕΠ για το τέλος του οικονομικού της κύκλου. Η δημοσιονομική προσαρμογή πρέπει να επικεντρωθεί στον έλεγχο των δαπανών, ιδιαίτερα των πληρωμών προς τα νοικοκυριά, ενώ θα πρέπει να ελαφρυνθεί η επιβάρυνση της φορολογίας στην οικονομία.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, το δημοσιονομικό έλλειμμα υπολογίζεται να μειωθεί μέχρι ισοσκελίσης του προϋπολογισμού ή ύπαρξης πλεονάσματος στα τέλη της δεκαετίας. Για να επιτύχει κάτι τέτοιο, το Ηνωμένο Βασίλειο πρέπει να εφαρμόσει αυστηρά τα ανακοινωθέντα δημοσιονομικά μέτρα. Οι δημόσιες δαπάνες θα πρέπει να ελεγχθούν αυστηρά. Η δημοσιονομική πολιτική του Ηνωμένου Βασιλείου πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη την ανάγκη συνολικής σταθερότητας της οικονομίας της.

6. Η πορεία των μισθών

Η εξέλιξη των συνολικών μισθών και των μισθολογικών διαφοροποιήσεων είχε σημαντικές επιπτώσεις στον πληθωρισμό, την ανάπτυξη, την απασχόληση και τη σπουδαιότητα της απασχόλησης στην ανάπτυξη. Στην ΟΝΕ, με το ενιαίο νομισματικό καθεστώς, η σχέση μεταξύ μισθών και απασχόλησης έχει γίνει περισσότερο εμφανής και περιοριστική. Από την άλλη πλευρά, το αξιόπιστο και προσανατολισμένο στην σταθερότητα μακροοικονομικό πλαίσιο θα ενισχύσει την κατάλληλη μισθολογική συμπεριφορά.

Για να συμβάλουν οι μισθολογικές εξελίξεις σε ένα φιλικό προς την απασχόληση πλέγμα οικονομικής πολιτικής, οι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να εξακολουθήσουν να τηρούν μια υπεύθυνη στάση και να συνάπτουν εθνικές και περιφερειακές μισθολογικές συμβάσεις σύμφωνα με τους ακόλουθους γενικούς κανόνες.

- (i) Στη ζώνη του ευρώ, οι συνολικές ονομαστικές μισθολογικές αυξήσεις πρέπει να συμβαδίζουν με την σταθερότητα των τιμών. Αυτό σημαίνει ότι οι μισθολογικές ρυθμίσεις πρέπει να ενσωματώνουν το στόχο του πληθωρισμού που θέτει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Ο γνωστός και αξιόπιστος στόχος της σταθερότητας των τιμών θα διευκολύνει την συνεχή τήρηση του εν λόγω κανόνα. Οι μισθολογικές αυξήσεις σε ολόκληρη των ζώνη του ευρώ που είναι σύμφωνες με την σταθερότητα των τιμών θα οδηγήσουν αναπόφευκτα σε αυστηρότερες νομισματικές πολιτικές στην ζώνη ευρώ, με δυσμενείς επιπτώσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση. Οι υπερβολικές ονομαστικές μισθολογικές αυξήσεις σε μια χώρα ή περιφέρεια δεν θα έχουν αναγκαστικά σημαντική επίπτωση στον πληθωρισμό σε ολόκληρη την νομισματική ένωση πλην όμως θα επιδράσουν αρνητικά στην ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση στην εν λόγω χώρα ή περιφέρεια, μέσω της επίπτωσής τους στο κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος.

- (ii) Οι πραγματικές μισθολογικές αυξήσεις σε σχέση με την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ανάγκη ενίσχυσης, και ακολούθως διατήρησης, της κερδοφορίας επενδύσεων οι οποίες οδηγούν σε αύξηση της παραγωγικής ικανότητας και σε δημιουργία θέσεων απασχόλησης, υποστηρίζοντας παράλληλα την αγοραστική δύναμη των μισθωτών. Αυτό σημαίνει ότι σε χώρες στις οποίες η συνολική αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας επιβραδύνεται, λόγω πολιτικών οι οποίες έχουν ως στόχο την αύξηση του βάρους της απασχόλησης στην ανάπτυξη (π.χ. μείωση του χρόνου εργασίας και περικοπή του μη μισθολογικού εργατικού κόστους στο κατώτερο άκρο της μισθολογικής κλίμακας), θα περιοριστούν οι δυνατότητες μακροοικονομικών πραγματικών μισθολογικών αυξήσεων. Για να οδηγήσει η μεγαλύτερη κερδοφορία σε υψηλότερες επενδύσεις εντός και εκτός της Κοινότητας, απαιτείται η δημιουργία ενός ελκυστικού για τις επενδύσεις περιβάλλοντος από απόψεως της εξέλιξης της ζήτησης, συνθηκών της αγοράς εργασίας, φορολογίας και κανονιστικού πλαισίου.
- (iii) Οι μισθολογικές συμβάσεις πρέπει να αντικατοπτρίζουν καλύτερα τις διαφορές στα επίπεδα παραγωγικότητας σύμφωνα με την εξειδίκευση και τις ικανότητες, τις διάφορες περιφέρειες, και, σε ορισμένο βαθμό, τους τομείς. Στο πλαίσιο αυτό, οι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να εξετάσουν την θέσπιση εισαγωγικών μισθών για τους νέους, τα άτομα με χαμηλή ειδικευση ή τους μακροχρόνια άνεργους, των οποίων οι επιπτώσεις μπορούν να ενισχυθούν από μέτρα για την προώθηση της ικανότητας ανεύρεσης εργασίας και της προσαρμοστικότητας του εργατικού δυναμικού.
- (iv) Πρέπει να αποφευχθούν οι επιπτώσεις από την προσπάθεια εξομίωσης των μισθών, που σημαίνει ότι οι διαφορές στο εργατικό κόστος μεταξύ των κρατών μελών πρέπει να εξακολουθήσουν να αντικατοπτρίζουν τις διαφορές στην παραγωγικότητα της εργασίας. Λόγω της ύπαρξης ενός ενιαίου νομίσματος, οι διαφορές στα επίπεδα των μισθών μεταξύ των κρατών μελών θα καταστούν περισσότερο διαφανείς. Το γεγονός αυτό μπορεί να οδηγήσει σε κάποια αύξηση της κινητικότητας της εργασίας αλλά μπορεί επίσης να προκαλέσει μισθολογικές διεκδικήσεις σε χώρες με χαμηλότερο επίπεδο μισθών σε μια προσπάθεια να μειωθεί η διαφορά που τις χωρίζει από τις χώρες με υψηλότερο επίπεδο μισθών. Οι μισθολογικές αυξήσεις οι οποίες είναι ταχύτερες σε σχέση με εκείνες που υπαγορεύονται από τα επίπεδα της παραγωγικότητας σε μια χώρα μπορεί να οδηγήσουν σε επιδείνωση της ανταγωνιστικότητας και της κερδοφορίας των επενδύσεων και συνεπώς σε μείωση της ελκυστικότητας για την εγκατάσταση επιχειρήσεων. Οι εξαγωγές της χώρας ή της περιφέρειας θα πληγούν, οι επενδύσεις θα επιβραδυνθούν και η ανεργία θα αυξηθεί.

Η ανάγκη για κατάλληλη μισθολογική συμπεριφορά ισχύει κυρίως στις χώρες οι οποίες υιοθετούν το ενιαίο νόμισμα αλλά και στα υπόλοιπα κράτη μέλη, δεδομένου ότι και αυτά πρέπει να εφαρμόζουν εξίσου πολιτικές προσανατολισμένες στην ανάπτυξη και τη σταθερότητα. Η συμμόρφωση με τις επιταγές αυτές δεν σημαίνει, ωστόσο, ότι οι μισθολογικές εξελίξεις πρέπει να είναι ομοιόμορφες σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ. Είναι δυνατόν να υπάρχουν διαφορές στην αύξηση της παραγωγικότητας και συνεπώς στην δυνατότητα παροχής πραγματικών μισθολογικών αυξήσεων. Επιπλέον, πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι διαφορές στις αγορές εργασίας και στις οικονομικές συνθήκες. Στην ΟΝΕ, η εξέλιξη των μισθών πρέπει να παίζει σημαντικότερο ρόλο στην προσαρμογή προς τις μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες, ειδικότερα στην περίπτωση διαταραχών που αφορούν συγκεκριμένες χώρες όπου απαιτείται υψηλότερος βαθμός ευελιξίας στη διαδικασία καθορισμού των μισθών.

Εφόσον οι κοινωνικοί εταίροι είναι οι κύριοι υπεύθυνοι για τη διαμόρφωση της πορείας των μισθών σύμφωνα με τον στόχο της επίτευξης και διατήρησης υψηλού βαθμού απασχόλησης, παίζοντας με τον τρόπο αυτό σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση του κατάλληλου πνεύματος μακροοικονομικής πολιτικής, απαιτείται η ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου στα κατάλληλα επίπεδα. Σε εθνικό επίπεδο, οι κυβερνήσεις θα πρέπει να προωθήσουν το διάλογο και την

κατανόηση της στρατηγικής που αναπτύχθηκε στους Γενικούς Προσανατολισμούς Οικονομικής Πολιτικής. Σε κοινοτικό επίπεδο, η Επιτροπή θα συνεχίσει την προώθηση του κοινωνικού διαλόγου, κυρίως σε θέματα μακροοικονομικής πολιτικής. Επιπλέον, στο πλαίσιο του μεγαλύτερου συντονισμού της οικονομικής πολιτικής, υπάρχει ανάγκη δημιουργίας μιας αξιόπιστης βάσης και ενός κλίματος εμπιστοσύνης μεταξύ των κυριότερων εμπλεκόμενων μερών, που μπορεί να ενισχυθεί με την καθιέρωση τακτικού διαλόγου μεταξύ των κοινωνικών εταίρων αφενός και των αρμόδιων για την νομισματική και δημοσιονομική πολιτική αφετέρου.

7. Διαρθρωτικές πολιτικές για την ανάπτυξη και την απασχόληση

Οι διαρθρωτικές πολιτικές καλούνται να παίξουν πρωταρχικό ρόλο στην ενδυνάμωση της οικονομικής ανάπτυξης, στην αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας και στην άνοδο των επιπέδων απασχόλησης. Ο ρόλος τους αυτός εστιάζεται στην επίτευξη μιας μακροοικονομικής αναπτυξιακής διαδικασίας χωρίς εντάσεις, στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ, στην αύξηση της σημασίας της απασχόλησης στο πλαίσιο της ανάπτυξης και στην εξασφάλιση μιας περισσότερο φιλικής προς το περιβάλλον ανάπτυξης. Ωστόσο, για να καταστούν πλήρως αποτελεσματικές, πρέπει να είναι σύμφωνες με την εφαρμογή υγιών μακροοικονομικών πολιτικών. Προς το σκοπό αυτό, θα πρέπει να τεθεί υπό έλεγχο το δημοσιονομικό κόστος των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και να μην τεθεί σε κίνδυνο η επίτευξη υγιών δημοσιονομικών θέσεων. Τα οικονομικά τους οφέλη θα προκύψουν σταδιακά κατά τη διάρκεια του χρόνου και είναι σαφώς σημαντικότερα στο πλαίσιο της υψηλότερης οικονομικής ανάπτυξης.

Δεδομένης της ανεπαρκούς προόδου στην εφαρμογή των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στις αγορές προϊόντων, υπηρεσιών και ειδικά της εργασίας, στα περισσότερα κράτη μέλη, απαιτούνται συνεχείς και έντονες προσπάθειες εξάλειψης των σοβαρών διαρθρωτικών ελλείψεων. Η ανάγκη αυτή γίνεται όλο και περισσότερο πιεστική με την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος. Η προσαρμογή των κρατών μελών στα συγκεκριμένα οικονομικά προβλήματα που τα αφορούν πρέπει να στηριχθεί σε σημαντικό βαθμό στην ευελιξία και προσαρμοστικότητα των αγορών προϊόντων, υπηρεσιών και συντελεστών παραγωγής. Η ΟΝΕ θα εντείνει επίσης τις ανταγωνιστικές πιέσεις στις επιχειρήσεις λόγω της μεγαλύτερης διαφάνειας των τιμών και της εξάλειψης πιθανών συναλλαγματικών μεταβολών στο εσωτερικό της ζώνης ευρώ.

Η αδυναμία επίτευξης προόδου στην καθιέρωση μεγαλύτερης ευελιξίας στις οικονομίες των κρατών μελών θα έχει σοβαρές επιπτώσεις: η οικονομική ανάπτυξη δεν θα έχει την απαιτούμενη στήριξη, τα επίπεδα απασχόλησης δεν θα είναι επαρκώς υψηλά και θα κινδυνεύει η πρόοδος προς την μεγαλύτερη οικονομική και κοινωνική συνοχή των κρατών μελών. Αφετέρου, η ίδια η εισαγωγή του ευρώ είναι πιθανό να δράσει ως καταλύτης για την διαρθρωτική μεταρρύθμιση. Το ενιαίο νόμισμα θα απελευθερώσει ανταγωνιστικές δυνάμεις οι οποίες θα ενισχύσουν τα κίνητρα για διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, βελτιώνοντας με τον τρόπο αυτό τις δυνατότητες μείωσης της ανεργίας. Όπως η εμπειρία των απαιτήσεων που έθεσε το Μάαστριχ βοήθησαν την στήριξη των μακροοικονομικών προσαρμογών, έτσι και η προσήλωση στην σωστή λειτουργία της ΟΝΕ και στην διαρκή μείωση της ανεργίας θα βοηθήσει στην κινητοποίηση για την προώθηση ενός προγράμματος αλληλοϋποστηριζόμενων διαρθρωτικών μέτρων σε τομείς όπως είναι η φορολογία, τα συστήματα κοινωνικής προστασίας και οι αγορές προϊόντων και εργασίας, με σκοπό την τόνωση τόσο της αποτελεσματικότητας της αγοράς όσο και της κοινωνικής συνοχής.

8. Αγορές προϊόντων, υπηρεσιών και κεφαλαίων

Για την διαφύλαξη και προώθηση της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ, της απασχόλησης και του επιπέδου διαβίωσης στις σημερινές συνθήκες ελεύθερου εμπορίου και συνεχών τεχνολογικών μεταβολών, υπάρχει ανάγκη τα κράτη μέλη και η Κοινότητα να εντείνουν τις προσπάθειές τους για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας αγορών προϊόντων, υπηρεσιών και κεφαλαίων. Οι προσπάθειες αυτές πρέπει να συγκεντρωθούν σε τέσσερις βασικούς άξονες.

(i) *Μεταρρυθμίσεις για την τελειοποίηση της Ενιαίας Αγοράς*

Η βελτίωση της λειτουργίας της Ενιαίας Αγοράς έχει θεμελιώδη σημασία για την επιτυχία της ΟΝΕ. Παρά τη σημαντική πρόοδο, εξακολουθούν να υφίστανται ορισμένα σημαντικά προβλήματα. Το νομοθετικό πλαίσιο της Ενιαίας Αγοράς συνεχίζει να εμφανίζει ελλείψεις, κυρίως λόγω της μη πλήρους εφαρμογής των οδηγιών της ΕΕ σε εθνικό επίπεδο. Προσπάθειες για την μείωση του βαθμού μη εφαρμογής των οδηγιών για την Ενιαία Αγορά πρέπει να καταβληθούν ιδιαίτερα από την Πορτογαλία, τη Γαλλία, την Αυστρία, την Ιταλία και το Βέλγιο, όπου το έλλειμμα εφαρμογής κυμαίνεται μεταξύ 6 και 7,5%. Αναγνωρίζοντας το πρόβλημα αυτό, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη συμφώνησαν σε ένα Σχέδιο Δράσης για την Ενιαία Αγορά τον Ιούνιο του 1997, με το οποίο τα κράτη μέλη δεσμεύονται να εξαλείψουν τα σοβαρότερα εναπομένοντα νομοθετικά κενά μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1999. Μεταξύ των τομέων στους οποίους απαιτείται περαιτέρω δράση, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στις δημόσιες συμβάσεις και την αμοιβαία αναγνώριση.

Οι προσπάθειες πρέπει τώρα να επικεντρωθούν στην εξασφάλιση της έγκαιρης εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης και στην επίβλεψη της προόδου προς την αποτελεσματικότερη λειτουργία της Ενιαίας Αγοράς. Προς το σκοπό αυτό, εκπονείται ένας πίνακας βαθμολόγησης για την Ενιαία Αγορά ο οποίος θα δημοσιεύεται ανά εξάμηνο. Επιπλέον, στα συμπεράσματά του, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου τόνισε τόσο την σημασία ιδιαίτερης προσοχής στις εθνικές οικονομικές εξελίξεις και πολιτικές οι οποίες μπορούν να παρεμποδίσουν την ομαλή λειτουργία της Ενιαίας Αγοράς όσο και στην ανάγκη συντονισμού των πολιτικών για την ενίσχυση της φορολογικής μεταρρύθμισης με σκοπό την επίτευξη μεγαλύτερης αποτελεσματικότητας και την αποθάρρυνση του επιζήμιου φορολογικού ανταγωνισμού. Στον εν λόγω τομέα, η χρησιμοποίηση φορολογικών κινήτρων πρέπει να συμφωνεί με τους κοινοτικούς κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις και για το λόγο αυτό απαιτείται ο έλεγχος της συμμόρφωσης των κρατών μελών με τις αρχές του θεμιτού φορολογικού ανταγωνισμού. Ο στόχος αυτός αποτελεί ένα από τα βασικά καθήκοντα της ομάδας παρακολούθησης η οποία συστάθηκε την 1η Δεκεμβρίου 1997.

Η Ενιαία Αγορά και η συνολική παγκοσμιοποίηση ασκούν έντονη πίεση για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, πλην όμως η τελευταία συνδέεται επίσης με τις εθνικές ή κοινοτικές πολιτικές στον τομέα της Ε&Α και, ιδιαίτερα, με την κοινωνία των πληροφοριών. Προς το σκοπό αυτό, είναι αναγκαίο να εφαρμοστούν γρήγορα οι ενέργειες εκείνες που έχουν προγραμματιστεί στο Σχέδιο Δράσης οι οποίες προάγουν την καινοτομία και την ευρύτερη διάδοση νέων τεχνολογιών. Το υλικοτεχνικό περιβάλλον των επιχειρήσεων απαιτεί επίσης την ενίσχυση των προσπαθειών για την ανάπτυξη των ΔΕΔ και των Εθνικών Σχεδίων Υποδομής, τόσο για τη διατήρηση μιας κατάλληλης αναλογίας των δημοσίων επενδύσεων στις συνολικές δημόσιες δαπάνες όσο και για την αναζήτηση δημιουργίας κοινών επιχειρήσεων με ιδιωτικούς φορείς, όπου είναι αναγκαίο. Οι προσπάθειες πρέπει επίσης να εστιαστούν στην ενθάρρυνση της καλλιέργειας του επιχειρηματικού πνεύματος και στην προώθηση της εταιρικής σχέσης, που αποτελεί βασικό παράγοντα για την τόνωση της ανάπτυξης, της απασχόλησης και της ανταγωνιστικότητας στην Κοινότητα.

(ii) Μεταρρυθμίσεις για την τόνωση του ανταγωνισμού

Στον τομέα της πολιτικής ανταγωνισμού, η Επιτροπή αναγνώρισε την ανάγκη απλοποίησης και αποκέντρωσης της εφαρμογής του δικαίου του ανταγωνισμού με σκοπό την ενίσχυση της αποτελεσματικότητάς του και τη μείωση του κόστους για τις επιχειρήσεις. Τα κράτη μέλη πρέπει να συμβάλουν επίσης σημαντικά στην επίτευξη του στόχου για την καλύτερη εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού, με την αναθεώρηση των νομοθεσιών τους έτσι ώστε οι εθνικές αρχές που είναι υπεύθυνες για τον ανταγωνισμό να μπορούν να εφαρμόζουν αποτελεσματικά την πολιτική αυτή και με την επανεξέταση των νομοθεσιών περί ανταγωνισμού για την κατάργηση οποιασδήποτε περιττής επιβάρυνσης για τις επιχειρήσεις.

Για τις κρατικές ενισχύσεις απαιτείται αυστηρός έλεγχος από την Επιτροπή και αυτοπειθαρχία από τα κράτη μέλη. Η πειθαρχία αυτή είναι ιδιαίτερα επιθυμητή σε εκείνα τα κράτη μέλη στα οποία οι κρατικές ενισχύσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ υπερβαίνουν τον κοινοτικό μέσο όρο (Γερμανία, Λουξεμβούργο, Ιταλία, Βέλγιο και Ελλάδα), ή όπου οι *ad hoc* ενισχύσεις για την διάσωση και αναδιάρθρωση είναι σχετικά μεγάλες οδηγώντας σε μεγαλύτερες στρεβλωτικές συνέπειες (Πορτογαλία, Γαλλία, Ιταλία και Ισπανία). Οι κρατικές αυτές ενισχύσεις είναι δυνατόν να δημιουργήσουν τεχνητά πλεονεκτήματα από πλευράς κόστους για τους τομείς χαμηλής τεχνολογίας και χαμηλής ζήτησης. Στην Κοινότητα, αυτό έχει συμβάλει στη διατήρηση μιας εξειδίκευσης σε τομείς χαμηλής ζήτησης, στη μείωση της ανταγωνιστικότητάς της χωρίς παράλληλα να επιτυγχάνεται η δημιουργία ή η διατήρηση της απασχόλησης. Μέρος των πόρων που διατίθενται στην χρηματοδότηση των ενισχύσεων αυτών θα μπορούσαν κατά συνέπεια να οδηγηθούν σε άλλες διαρθρωτικές πολιτικές οι οποίες επιδιώκουν την προώθηση της καινοτομίας, την σώρευση ανθρώπινου κεφαλαίου και την τόνωση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας. Με τον τρόπο αυτό, θα βελτιωθεί η ικανότητα των ευρωπαϊκών οικονομιών να ανταποκριθούν επιτυχώς στην πρόκληση προσαρμογής στις ταχέως μεταβαλλόμενες συνθήκες λόγω των συνεχών τεχνολογικών αλλαγών.

(iii) Κανονιστικές μεταρρυθμίσεις

Ένα κατάλληλο κανονιστικό πλαίσιο αποτελεί προϋπόθεση για την στήριξη της αύξησης της παραγωγικότητας και για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων. Εν μέρει λόγω της υπερβολικής κανονιστικής επιβάρυνσης, η ανταγωνιστικότητα, ιδίως στους τομείς της μεταποίησης, στους τομείς υψηλής τεχνολογίας όπως είναι η βιομηχανία αεροναυπηγικής και διαστήματος, η φαρμακευτική βιομηχανία, τα όργανα ακριβείας, αναπτύσσεται με βραδύτερους ρυθμούς στην Κοινότητα σε σχέση με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Για το λόγο αυτό, οι κυβερνήσεις και η Επιτροπή έχουν την ευθύνη της συνεχούς επανεξέτασης των υφιστάμενων νομοθεσιών για την αξιολόγηση της καταλληλότητάς τους και τη μείωση του κόστους εφαρμογής και ελέγχου των κανόνων αυτών και για την αύξηση της διαφάνειας και δυνατότητας εφαρμογής τους. Το ίδιο ισχύει για την περιβαλλοντική νομοθεσία, η οποία πρέπει να βασίζεται σε κίνητρα έτσι ώστε να μπορούν οι οικονομικοί φορείς να επιτυγχάνουν σαφώς καθορισμένους περιβαλλοντικούς στόχους με το μικρότερο δυνατό κόστος. Δεδομένου ότι εξακολουθούν να υπάρχουν μεγάλες διαφορές στις κανονιστικές πρακτικές μεταξύ των χωρών, η θέσπιση μιας βασικής προσέγγισης για τον καθορισμό των καλύτερων κανονιστικών πρακτικών θα μπορούσε να οδηγήσει σε σημαντική βελτίωση του κανονιστικού περιβάλλοντος των επιχειρήσεων. Την πρωτοβουλία αυτή θα μπορούσε να αναλάβει να συντονίσει η Επιτροπή με βάση τις προτάσεις των κρατών μελών.

Οι διοικητικές ρυθμίσεις και οι επαχθείς διαδικασίες τείνουν να δημιουργούν μεγάλη επιβάρυνση ιδιαίτερα για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, ειδικά δε στο στάδιο έναρξης. Το αποτέλεσμα των εργασιών της Task Force BEST υπογραμμίζει τομείς προτεραιότητας για την ανάληψη δράσης. Κατά συνέπεια, σε πρώτη φάση η προσπάθεια δημιουργίας ενός βασικού πλαισίου θα μπορούσε να συμπεριλάβει τις διοικητικές ρυθμίσεις για τις επιχειρήσεις αυτές. Ομοίως, ο εντοπισμός και η εξάλειψη των εναπομενόντων κανονιστικών φραγμών στην ανάπτυξη επιχειρηματικού κεφαλαίου και νέων χρηματοοικονομικών προϊόντων, ειδικότερα εκείνων που μπορούν να συμβάλουν στην χρηματοδότηση των ΜΜΕ, πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα.

Ειδική προσοχή πρέπει επίσης να δοθεί στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας και των νέων δραστηριοτήτων που συνδέονται με ανάγκες οι οποίες δεν έχουν ακόμα ικανοποιηθεί από την αγορά, και οι οποίες έχουν σημαντικές δευτερογενείς επιπτώσεις τόσο σε όρους οικονομικής δραστηριότητας όσο και κοινωνικής συνοχής. Για να υπάρξει πλήρης εκμετάλλευση των δυνατοτήτων που προσφέρονται στους τομείς αυτούς, χρειάζεται να αναπτυχθεί ένα ευνοϊκότερο ρυθμιστικό και φορολογικό πλαίσιο.

(iv) Χρηματοοικονομικές αγορές

Η ΟΝΕ θα επιφέρει σημαντικές μεταβολές στις ευρωπαϊκές χρηματοοικονομικές αγορές. Από την 1η Ιανουαρίου 1999, η ΕΚΤ θα καθορίσει και θα εφαρμόσει την νομισματική της πολιτική σε ευρώ. Οι διατραπεζικές αγορές, οι χρηματαγορές, οι αγορές συναλλάγματος και κεφαλαίου των κρατών μελών στην ΟΝΕ θα χρησιμοποιούν πλέον το νέο νόμισμα. Όλες οι νέες εκδόσεις καθώς και οι υφιστάμενοι χρεωστικοί κρατικοί τίτλοι των κρατών μελών που υιοθετούν το ευρώ θα εκφράζονται σε ευρώ, ενώ αναμένεται επίσης η αυξημένη έκδοση χρεωστικών τίτλων και μετοχών του ιδιωτικού τομέα σε ευρώ. Η χρήση του ευρώ από τον ιδιωτικό τομέα θα ενθαρρυνθεί με τη διευκόλυνση των διασυνοριακών πληρωμών μέσω του συστήματος TARGET και μέσω της συναρμόνισης των συμφωνιών που ισχύουν στην αγορά. Η ΟΝΕ θα οδηγήσει στην εμφάνιση μεγάλων χρηματοοικονομικών αγορών του ευρώ με υψηλή ρευστότητα, που μπορεί να αποτελέσει σημαντικό ερέθισμα για την οικονομική ανάπτυξη στη ζώνη του ευρώ. Προς το σκοπό αυτό, οι εθνικές αρχές πρέπει να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για την εξάλειψη των νομικών και χρηματοοικονομικών εμποδίων για την ολοκλήρωση της αγοράς. Με την μείωση της κατάτμησης των χρηματοοικονομικών αγορών μεταξύ των κρατών μελών στην ΟΝΕ, οποιαδήποτε έλλειψη θα καταστεί περισσότερο εμφανής στο πλαίσιο του εντονότερου ανταγωνισμού μεταξύ των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων της ζώνης ευρώ. Επιπλέον, οι νέες χρηματοοικονομικές αγορές ευρώ πιθανόν να αποδειχθούν ελκυστικές για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εκτός Ευρώπης. Κατά συνέπεια, οι φορείς πρέπει να είναι πλήρως προετοιμασμένοι για την ΟΝΕ ούτως ώστε να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες των νέων χρηματοοικονομικών αγορών ευρώ.

Για να είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικές οι μεταρρυθμίσεις αυτές πρέπει να συντονίζονται σε κοινοτικό επίπεδο και να παρακολουθούνται στενά μέσω τακτικής πολυμερούς εποπτείας, συμπληρώνοντας με τον τρόπο αυτό την ισχύουσα μακροοικονομική πολυμερή εποπτεία. Στο πλαίσιο αυτό και για να εξασφαλισθεί η σταθερή πρόοδος της οικονομικής μεταρρύθμισης, τα κράτη μέλη και η Επιτροπή καλούνται να υποβάλουν σύντομες ετήσιες εκθέσεις, περιγράφοντας τις πολιτικές που εφαρμόζουν για να καταστούν αποτελεσματικότερες οι αγορές προϊόντων, υπηρεσιών και κεφαλαίων. Από το επόμενο έτος, οι εκθέσεις αυτές θα ληφθούν υπόψη στην κατάρτιση των Γενικών Προσανατολισμών Οικονομικής Πολιτικής. Η Επιτροπή θα εκπονήσει επίσης ένα αναλυτικό πίνακα βαθμολόγησης με δείκτες αποτελεσματικής ολοκλήρωσης της αγοράς, περιλαμβάνοντας διαφορές τιμών, και εφαρμογής των μέτρων για την υλοποίηση της Ενιαίας Αγοράς.

9. Οι αγορές εργασίας και οι επενδύσεις σε γνώσεις

Η διαρκής μείωση των σημερινών υψηλών επιπέδων ανεργίας και μη απασχόλησης στην Κοινότητα είναι δυνατή, απαιτεί όμως αυστηρή και συνεχή χρήση ενός ευρέος φάσματος αμοιβαία υποστηριζόμενων πολιτικών των οποίων τα επιτυχή αποτελέσματα καθίστανται αισθητά μεσοπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα. Οι μακροοικονομικές πολιτικές, σε συνδυασμό με διαρθρωτικές πολιτικές εξασφαλίζουν την επίτευξη μιας παρατεταμένης περιόδου ισχυρής, μη πληθωριστικής ανάπτυξης που υποστηρίζεται από επενδύσεις οι οποίες οδηγούν σε αύξηση της παραγωγικής ικανότητας. Οι αναγκαίες προς το σκοπό αυτό πολιτικές αποτελούν την ουσία των σημερινών και προηγούμενων Γενικών Προσανατολισμών Οικονομικής Πολιτικής. Η επίλυση του προβλήματος της ανεργίας και της μη απασχόλησης στην Κοινότητα απαιτεί τον ταυτόχρονο και εις βάθος εκσυγχρονισμό των κοινοτικών αγορών εργασίας με στόχο την αύξηση του βάρους της απασχόλησης στην ανάπτυξη και την εξασφάλιση της ικανότητας ανεύρεσης εργασίας του εργατικού δυναμικού. Το δεύτερο αυτό συστατικό της κοινοτικής στρατηγικής για την υψηλή απασχόληση τονίστηκε στις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση στο Λουξεμβούργο.

Οι κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση - που βασίζονται στους ακόλουθους τέσσερις άξονες: βελτίωση της ικανότητας ανεύρεσης εργασίας, ανάπτυξη της εταιρικής σχέσης, ενθάρρυνση της προσαρμοστικότητας των επιχειρήσεων και των εργαζομένων και προώθηση της ισότητας των ευκαιριών - πρόκειται να τεθούν σε εφαρμογή μέσω των Εθνικών Σχεδίων Δράσης (ΕΣΔ) για την απασχόληση. Προσαρμοσμένα στις εθνικές ιδιαιτερότητες, τα σχέδια αυτά πρέπει να ενσωματώσουν τα μέτρα απασχόλησης σε μια στρατηγική υγιούς μακροοικονομικής πολιτικής όπου θα περιλαμβάνεται η δημοσιονομική εξυγίανση σε συμφωνία με τις απαιτήσεις του Συμφώνου για την Ανάπτυξη και τη Σταθερότητα. Επιπλέον, θα πρέπει να αποτελέσουν το κατάλληλο υπόβαθρο για την ανάληψη δράσης με σκοπό τόσο τη μείωση των διαφορών στις αγορές εργασίας όσο και την ενίσχυση της ανταπόκρισης των επιχειρήσεων στις οικονομικές μεταβολές. Με τον τρόπο αυτό, τα ΕΣΔ θα αποτελέσουν ένα σημαντικό εργαλείο πολιτικής για την ενίσχυση των δυνατοτήτων ανάπτυξης και απασχόλησης της Κοινότητας και με τον τρόπο αυτό θα αποτελέσουν αναμφίβολα συστατικό των μελλοντικών Γενικών Προσανατολισμών Οικονομικής Πολιτικής.

Οι ενέργειες των κρατών μελών πρέπει να δώσουν έμφαση σε μια προληπτική στρατηγική, η οποία να επικεντρώνεται σε ουσιαστικά μέτρα αύξησης της προσφοράς κατάλληλα εκπαιδευμένου και εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού. Τα δραστήρια αυτά μέτρα χρειάζεται να συνδυασθούν με προσπάθειες αύξησης των κινήτρων για την αναζήτηση και δημιουργία θέσεων απασχόλησης μέσω της αναθεώρησης των συστημάτων φορολογίας και παροχών.

(i) Δραστήριες πολιτικές για την αγορά εργασίας

Σε μια περίοδο 5 ετών, τα κράτη μέλη πρέπει να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της ανεργίας των νέων και να λάβουν προληπτικά μέτρα για την μακροχρόνια ανεργία, προσφέροντας σε κάθε άνεργο νέο και ενήλικα μια νέα ευκαιρία προτού φθάσουν τους 6 και 12 μήνες ανεργίας αντίστοιχα. Τα μέτρα αυτά απαιτούν περισσότερους πόρους για τις υπηρεσίες που ασχολούνται με την απασχόληση ούτως ώστε αυτές να μπορέσουν να διεκπεραιώσουν αποτελεσματικά την αναζήτηση εργασίας και την τοποθέτηση των ανέργων. Τα μέτρα αυτά πρέπει να συνδυασθούν με άλλα συνοδευτικά μέτρα, όπως είναι η επιμόρφωση και σε ορισμένες περιπτώσεις οι επιδοτήσεις των μισθών και οι μειώσεις των κοινωνικών επιβαρύνσεων, ιδιαίτερα για τα άτομα με χαμηλή ειδίκευση. 15-30% περίπου όλων των ανέργων βρίσκουν απασχόληση μέσα σε ένα έτος. Είναι σημαντικό να συγκεντρωθούν οι σχετικά ανεπαρκείς πόροι των υπηρεσιών απασχόλησης στο υπόλοιπο 70-85% που έχουν ανάγκη βοήθειας για την εξεύρεση εργασίας.

Η μακροχρόνια απασχόληση είναι ιδιαίτερα σημαντική στο Βέλγιο, την Ιρλανδία, την Ιταλία και την Ισπανία, ενώ η ανεργία των νέων κυμαίνεται σε υψηλά επίπεδα στην Φινλανδία, τη Γαλλία, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία. Τα εν λόγω κράτη μέλη καλούνται να καταβάλουν ιδιαίτερες προσπάθειες για να τηρήσουν τις κατευθυντήριες γραμμές.

(ii) Φορολογία

Για περισσότερα από 15 χρόνια, η διαρθρωτική εξέλιξη των φορολογικών συστημάτων (φόροι και εισφορές κοινωνικής ασφάλισης) στα κράτη μέλη ήταν δυσμενής για την απασχόληση. Ο τεκμαρτός φορολογικός συντελεστής για τη μισθωτή εργασία αυξήθηκε από 35% σε άνω του 42% μεταξύ 1981 και 1996 στην Κοινότητα και κατά μέσο όρο, ενώ εκείνος των υπολοίπων συντελεστών της παραγωγής ακολούθησε φθίνουσα τάση. Αποτέλεσμα ήταν η φορολογία της εργασίας να οδηγήσει σε μεγαλύτερη απόκλιση μεταξύ των απολαβών των εργαζομένων και των εισφορών των επιχειρήσεων. Οι υψηλοί φόροι εμποδίζουν την οικονομική αποδοτικότητα, την ανάπτυξη, και, ενδεχομένως, τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Η μεγάλη φορολόγηση της εργασίας είναι ιδιαίτερα επιζήμια στο κατώτερο άκρο της κλίμακας των μισθών με αποτέλεσμα την απομάκρυνση από την αγορά των εργασιών με χαμηλή ειδίκευση και χαμηλή αμοιβή και αύξηση των δραστηριοτήτων "μαύρης αγοράς".

Μεσοπρόθεσμα, τα κράτη μέλη πρέπει να θέσουν ως στόχο την μείωση της φορολογίας, συνολικά, και ιδιαίτερα επί της εργασίας. Το γεγονός αυτό, δεν πρέπει να θέσει σε κίνδυνο την δημοσιονομική εξυγίανση. Στο Βέλγιο, τη Γαλλία, τις Κάτω Χώρες, τη Δανία, την Αυστρία, και τη Σουηδία, το μη μισθολογικό κόστος της εργασίας είναι μεγαλύτερο από τον μέσο όρο της ΕΕ, απαιτώντας ιδιαίτερη προσπάθεια από τα εν λόγω κράτη μέλη. Μια σημαντική και γενικευμένη μείωση της φορολογίας της εργασίας έχει ως αποτέλεσμα είτε την ισχυρή μείωση των κοινωνικών παροχών είτε σε υψηλό κόστος για τον προϋπολογισμό. Βραχυπρόθεσμα, και με σκοπό να βοηθηθεί η δημιουργία θέσεων απασχόλησης, η μείωση της επιβάρυνσης της εργασίας, ιδιαίτερα των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης εκ μέρους των εργοδοτών, θα είναι περισσότερο αποτελεσματική εφόσον επικεντρώνεται σε συγκεκριμένες ομάδες εργαζομένων στο κατώτερο άκρο της κλίμακας των μισθών (νέοι εργαζόμενοι, μακροχρόνια άνεργοι ή άνεργοι με χαμηλή ειδίκευση), όπου η επίπτωση στην απασχόληση είναι πιθανόν να είναι ουσιαστικότερη, ιδιαίτερα εφόσον συνδυάζεται με δραστήρια μέτρα στην αγορά εργασίας κυρίως στους τομείς της εκπαίδευσης, της εκμάθησης, της επαγγελματικής κατάρτισης και επανεκπαίδευσης. Για να καταστεί το φορολογικό σύστημα περισσότερο φιλικό για την απασχόληση πρέπει να εξετασθεί η δυνατότητα μετατόπισης, με τρόπο που να μην έχει επίπτωση στο εισόδημα, μέρους της φορολογικής επιβάρυνσης από την εργασία στους τομείς της ενέργειας και της περιβαλλοντικής ρύπανσης και, όπου είναι εφικτό, να εφαρμοστεί αποφασιστικά.

(iii) Μεταρρύθμιση των συστημάτων κοινωνικής προστασίας

Είναι αναγκαία η μεταρρύθμιση των συστημάτων πρόνοιας για να αυξηθούν τα κίνητρα και οι ευκαιρίες απασχόλησης που παρέχονται στα άτομα και, γενικότερα, για να βελτιωθεί η λειτουργία της αγοράς εργασίας. Αυτό σημαίνει την μετάβαση από το σύστημα παθητικής εγγύησης του εισοδήματος σε ένα σύστημα κοινωνικής προστασίας μέσω της εργασίας. Ωστόσο, σε ορισμένες χώρες, η αποδοχή μιας θέσης εργασίας σε σύγκριση με τη λήψη επιδομάτων προσφέρει πολύ λίγα πλεονεκτήματα, ιδιαίτερα για τους χαμηλόμισθους που υφίστανται μεγάλες περιόδους ανεργίας: ο συνδυασμός των επιδομάτων ανεργίας, στέγασης και φροντίδας των παιδιών είναι δυνατόν σε ορισμένες περιπτώσεις να οδηγεί σε καθαρά ποσοστά υποκατάστασης άνω του 80% στο Βέλγιο, τη Δανία, τη Φινλανδία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, τις Κάτω Χώρες, τη Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Για να καταστεί ελκυστική η εργασία πρέπει να ακολουθηθεί μια διπλή στρατηγική. Αρχικά, στην πλευρά των παροχών, με την θέσπιση αυστηρότερων κριτηρίων επιλεξιμότητας, με την ενίσχυση της υποχρέωσης αναζήτησης εργασίας και, σε μερικές περιπτώσεις, με την αναθεώρηση της χρονικής διάρκειας καταβολής των επιδομάτων. Πολλές χώρες, για παράδειγμα η Δανία και οι Κάτω Χώρες, είχαν θετικά αποτελέσματα στον συγκεκριμένο τομέα. Θα πρέπει πάντως να επανεξετασθεί η αλληλεπίδραση μεταξύ των διαφόρων συστημάτων κοινωνικών παροχών για να εξασφαλισθεί ότι θα είναι πάντοτε περισσότερο συμφέρουσα η αποδοχή μιας θέσης απασχόλησης σε σχέση με την λήψη των επιδομάτων. Δεύτερον, η εφαρμογή μεταρρυθμίσεων με τις οποίες θα αυξάνεται ο καθαρός μισθός, για παράδειγμα μέσω της παροχής οφελών σε εκείνους που διατηρούν την εργασία τους, με την εφαρμογή ενός αρνητικού φόρου στο εισόδημα ή με τη χορήγηση επιδοτήσεων σε χαμηλόμισθους. Στο πλαίσιο αυτό, το βρετανικό σύστημα που ονομάζεται "welfare-to-work" μπορεί να αποτελέσει παράδειγμα για τη θέσπιση μιας πολιτικής στο συγκεκριμένο τομέα. Γενικότερα, τα συστήματα παροχών και φορολογίας χρειάζεται να εξετασθούν σε σχέση με τους κανόνες που διέπουν την αγορά εργασίας. Τα κράτη μέλη, και ιδιαίτερα εκείνα στα οποία ισχύουν σχετικά γενναιόδωρα συστήματα παροχών και υψηλά επίπεδα προστασίας της απασχόλησης, προσφέροντας με τον τρόπο αυτό ένα διπλό πλαίσιο κοινωνικής προστασίας, πρέπει να αναθεωρήσουν την εργατική τους νομοθεσία έτσι ώστε να συμβιβαστεί η ευελιξία με την προστασία και να καταστούν παράλληλα τα συστήματα παροχών περισσότερο αποτελεσματικά.

(iv) Διευθέτηση του χρόνου εργασίας

Κατά τη διάρκεια του τελευταίου αιώνα, οι οικονομίες των κρατών μελών γνώρισαν μείωση του αριθμού των ωρών εργασίας σε εβδομαδιαία και ετήσια βάση ανά εργαζόμενο. Αυτό αποτέλεσε ένα σημαντικό παράγοντα κοινωνικής προόδου και ευημερίας. Η μεγαλύτερη πρόοδος στον εν λόγω τομέα σημειώθηκε σε περιόδους ταχείας ανάπτυξης και υψηλής απασχόλησης και εντάσσεται στο πλαίσιο της επιλογής των ατόμων μεταξύ εργασίας και ψυχαγωγίας. Η τάση αυτή, στην πραγματικότητα, αποτελεί απλώς μια κατανομή της αύξησης της παραγωγικότητας, με μικρότερο χρόνο εργασίας και χαμηλότερη αύξηση των πραγματικών μισθών. Η επιστροφή σε αυτή την τάση σε περιόδους ανάκαμψης της αναπτυξιακής διαδικασίας μπορεί συνεπώς να είναι αναμενόμενη και θα ήταν αρκετά φυσιολογική και ευπρόσδεκτη στο πλαίσιο της βελτίωσης των συνθηκών εργασίας και της ποιότητας διαβίωσης. Η υποχρεωτική και γενικευμένη μείωση του χρόνου εργασίας, ωστόσο, που υπαγορεύεται εν μέρει από την επιθυμία αύξησης της απασχόλησης, μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις και πρέπει συνεπώς να αποφευχθεί.

Εξάλλου, η απασχόληση μπορεί να υποστηριχθεί, όπου είναι αναγκαίο, από συγκεκριμένα μέτρα μείωσης του χρόνου εργασίας σε μικροοικονομική κλίμακα εφόσον αυτό δικαιολογείται από τις ισχύουσες συνθήκες, περιλαμβάνει διαχωρισμό μεταξύ των ωρών λειτουργίας του εξοπλισμού και των ωρών εργασίας, αποτελεί προϊόν διαπραγμάτευσης μεταξύ των κοινωνικών εταίρων και είναι είτε αντιστρέψιμη είτε μπορεί να θεωρηθεί ότι εντάσσεται στην μακροχρόνια τάση μείωσης του χρόνου εργασίας. Στο πλαίσιο αυτό, ορισμένες πρωτοβουλίες για τη λήψη μέτρων τα οποία συνδυάζουν τη μείωση του χρόνου εργασίας με τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την παροχή φορολογικών πλεονεκτημάτων μπορεί να θεωρηθεί ότι θα έχουν θετικά αποτελέσματα. Μια άλλη προσέγγιση για την αύξηση της συμμετοχής της απασχόλησης στην γενικότερη αναπτυξιακή διαδικασία θα ήταν η ενθάρρυνση της μεγαλύτερης δυνατής χρησιμοποίησης της μερικής απασχόλησης σε προαιρετική βάση καθώς και η θέσπιση νέων μορφών απασχόλησης. Οι δυνατότητες στον συγκεκριμένο τομέα διαφέρουν προφανώς σε κάθε κράτος μέλος, λόγω των μεγάλων αποκλίσεων στην αναλογία των μερικώς απασχολούμενων που μπορεί να παρατηρηθεί σήμερα. Στους τομείς αυτούς, είναι ανάγκη να ενθαρρυνθεί η ανταλλαγή εμπειριών και πρακτικών με τα καλύτερα αποτελέσματα, σε κοινοτικό επίπεδο.

ISSN 0254-1483

COM(98) 279 τελικό

ΕΓΓΡΑΦΑ

GR

10 01 08 02

Αριθ. καταλόγου : CB-CO-98-334-GR-C

ISBN 92-78-36417-7

Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

L-2985 Λουξεμβούργο